

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน จังหวัดสกลนคร

สำนักงานจังหวัดสกลนคร
กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล
โทร. ๐๔๒ - ๗๑๑ - ๗๖๓ , มท. ๔๘๔๕๕

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

คำนำ

รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้ความสำคัญและกำหนดให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งรัฐบาลได้แถลงนโยบาย ๑๑ ด้าน อันรวมถึงประเด็นเรื่องการส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ โดยจัดระบบอัตราค่าจ้างและปรับปรุงค่าตอบแทนบุคลากรภาครัฐให้เหมาะสมและเป็นธรรม ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อสร้างความเชื่อมั่นวางใจในระบบราชการ เสริมสร้างระบบคุณธรรม รวมทั้งปรับปรุงและจัดให้มีกฎหมายที่ครอบคลุมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการมีผลประโยชน์ทับซ้อนในภาครัฐทุกระดับ

ปัจจุบัน หน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงาน ก.พ. และกระทรวงมหาดไทย ได้เผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) และองค์การตามรัฐธรรมนูญ ได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต (Zero Tolerance & Clean Thailand)” และกำหนดพันธกิจ คือ “สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ และปฏิรูปกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้มีมาตรฐานสากล” และพัฒนาเครื่องมือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ครอบคลุมถึงประเด็นการประเมินการต่อต้านการทุจริตในองค์กร อีกทั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ หมวด ๖ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม มาตรา ๑๒๖ ระบุว่า นอกจากเจ้าพนักงานของรัฐที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ห้ามมิให้กรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและเจ้าพนักงานของรัฐที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.กำหนด รวมทั้งคู่สมรส เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เป็นต้น รวมถึงการให้ความรู้ตามคู่มือหรือประมวลจริยธรรมเกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้วย

เพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตข้างต้น จังหวัดสกลนครจึงได้จัดทำ “คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน” ฉบับนี้ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติราชการเป็นกลไกสำคัญที่จะป้องกันการทุจริต เพื่อให้รู้เท่าทันและไม่ตกเป็นเครื่องมือให้บุคคลอื่นแสวงหาผลประโยชน์ โดยเฉพาะการกระทำที่เอื้อต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติราชการ ต่อไป

มกราคม ๒๕๖๓

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
อะไรคือ ผลประโยชน์ทับซ้อน Conflict of Interes	๑
กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	๓
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑	๓ - ๔
- ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน	๔ - ๕
แนวทางในการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	๕
- ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑	๕ - ๗
มาตรการ / แนวทางปฏิบัติ ของจังหวัดสกลนคร	๗ - ๘
บรรณานุกรม	๙

อะไรคือ ผลประโยชน์ทับซ้อน Conflict of Interest

ความหมายผลประโยชน์ทับซ้อน คำว่า Conflict of Interests มีการใช้คำในภาษาไทยไว้หลายคำ เช่น “ผลประโยชน์ทับซ้อน” “ผลประโยชน์ขัดกัน” “ผลประโยชน์ขัดแย้ง” หรือ “การขัดกันแห่งผลประโยชน์” ถ้อยคำเหล่านี้ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) โดยทั่วไปเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน จึงหมายถึง “ความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์สาธารณะที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ” กล่าวคือ เป็นสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลประโยชน์ส่วนตนอยู่และได้ใช้อิทธิพลในอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตัว โดยก่อให้เกิดผลเสียต่อผลประโยชน์ส่วนรวม มีหลากหลายรูปแบบไม่จำกัดอยู่ในรูปของตัวเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ในรูปตัวเงินหรือทรัพย์สิน

ปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interests) เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกันหลายมิติ ทั้งมิติด้านสังคม การเมืองและการบริหารที่สำคัญ สะท้อนถึงวัฒนธรรมและค่านิยมในการบริหารที่ด้อยพัฒนา หากข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐขาดจิตสำนึกในหน้าที่ที่จะปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวม มีการใช้อำนาจทางราชการโดยมิชอบในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเอง กลุ่ม พรรค พวกพ้อง เหนือผลประโยชน์ส่วนรวม ย่อมส่งผลกระทบต่อสถาบันองค์กร หน่วยงานราชการ และสร้างความเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชน

การทำความเข้าใจในความหมายของ Conflict of Interest นั้น ต้องรู้ก่อนว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของจริยธรรม เป็นเรื่องที่คนดีไม่พึงปฏิบัติ แล้วจึงค่อยขยายไปสู่เรื่องกฎหมายที่เป็นข้อห้ามว่าใครผู้ใดปฏิบัติคนผู้นั้นได้กระทำผิดกฎหมาย

ในเรื่องของจริยธรรมนั้น Dr. Michael McDonald แห่งมหาวิทยาลัย British Columbia ผู้อำนวยการ Centre for Applied Ethics นิยามไว้ว่า “สถานการณ์ที่บุคคล เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ ลูกจ้าง หรือนักวิชาชีพ มีผลประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนบุคคลมากพอจนเห็นได้ว่าการกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา (ภววิสัยหรือเป็นกลาง)”

Dr. Michael McDonald ขยายความว่ามืองค์ประกอบสำคัญอยู่สามส่วนที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ขัดแย้ง ส่วนแรกคือ **ผลประโยชน์ส่วนตัว (private interest)** หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล (personal interest) ซึ่งผลประโยชน์นี้อาจเป็นตัวเงินหรืออย่างอื่นก็ได้ ส่วนนี้โดยตัวมันเองแล้วไม่เสียหายอะไร เพราะใครๆก็แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนกันทั้งนั้นเช่นการหางานใหม่ที่รายได้ดีกว่าเก่าเป็นต้น ปัญหาจะเกิดก็ต่อเมื่อผลประโยชน์นี้ไปแย้งกับองค์ประกอบที่สอง นั่นคือ **การปฏิบัติหน้าที่** ทั้งนี้เพราะอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่เกิดจากการมีตำแหน่งหรือการเป็นเจ้าหน้าที่เจ้าพนักงานตามกฎหมาย **องค์ประกอบที่สาม คือ เมื่อผลประโยชน์ที่ขัดแย้งนั้นไปแทรกแซงการตัดสินใจ** การใช้ดุลพินิจในทางใดทางหนึ่ง ในฐานะของนักวิชาชีพ ผู้ให้บริการหรือผู้จ้างวานคาดหวังความเป็นกลางและเป็นอิสระ ดังนั้น การหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น (potential) หรือเห็นได้ชัดเจนว่าต้องเกิดขึ้น (apparent) หรือได้เกิดขึ้นจริงๆ (actual) จึงเป็นเรื่องสำคัญ

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ผลประโยชน์ขัดแย้งที่เห็นได้ชัดจนต้องเกิดขึ้น (apparent) นั้น คือ ในกรณีที่ใครก็ตามที่มีเหตุมีผล จะต้องคิดว่าการวินิจฉัย การตัดสินใจที่เกิดขึ้นแล้วน่าจะไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็น ส่วนผลประโยชน์ขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น (potential) นั้น คือ สถานการณ์ที่อาจพัฒนาไปสู่ผลประโยชน์ขัดแย้งที่เกิดขึ้นจริงๆ

Conflict of Interests ตามพจนานุกรมของ Longman Dictionary of Contemporary (Third Edition) (๑๙๙๕ : ๒๘๑) อธิบายว่า หมายถึง การขัดกันแห่งผลประโยชน์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับมอบอำนาจมีความสัมพันธ์กับผลประโยชน์ส่วนตนหรือการได้มาซึ่งผลประโยชน์นั้น

Macmillan English Dictionary for Advanced Learners (๒๐๐๒ : ๒๘๐) ให้ความหมาย Conflict of Interests ไว้ ๒ ความหมาย คือ ๑) สถานการณ์ซึ่งบุคคลขาดการตัดสินใจอันเที่ยงธรรมเนื่องจากการมีหรือได้รับผลประโยชน์ หรือ ๒) สถานการณ์ ซึ่งมีบางสิ่งส่งผลดีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เป็นผลเสียต่อผู้อื่น

ประเภทของผลประโยชน์ขัดแย้ง

Dr. Michael McDonald ได้ อ้างถึง หนังสือ ของ Ken Kernagan และ John Langford ชื่อ The Responsible Public Servant ที่ระบุผลประโยชน์ขัดแย้งไว้ ๗ ประเภท / ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

๑. **หาประโยชน์ให้ตนเอง** (self – dealing) ได้แก่ การใช้อำนาจหน้าที่เพื่อตนเอง เช่น ข้าราชการใช้อำนาจหน้าที่ทำให้บริษัทตัวเองได้งานรับเหมาจากรัฐ หรือฝากลูกหลานเข้าทำงาน

๒. **รับผลประโยชน์** (accepting benefits) ตัวอย่างคือ การรับสินบนหรือรับของขวัญ เช่น เป็นเจ้าพนักงานสรรพากรแล้วรับเงินจากผู้มาเสียภาษี หรือเป็นเจ้าหน้าที่จัดซื้อแล้วไปรับไม้กอล์ฟจากร้านค้า เป็นต้น

๓. **ใช้อิทธิพล** (influence peddling) เป็นการเรียกผลตอบแทนในการใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่เพื่อส่งผลที่เป็นคุณแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม

๔. **ใช้ทรัพย์สินของนายจ้างเพื่อประโยชน์ส่วนตัว** (using your employer’s property for private advantage) ได้แก่ การใช้รถหลวง ใช้นิตบุ๊คของราชการทำงานส่วนตัว เป็นต้น

๕. **ใช้ข้อมูลลับของราชการ** (using confidential information) เช่น รู้ว่าหลวงจะตัดถนนแล้วรีบชิงไปซื้อที่ดินตักหน้าไว้ก่อน

๖. **รับงานนอก** (outside employment or moonlighting) ได้แก่ การเปิดบริษัทหากินซ้อนบริษัทที่ตัวเองทำงาน เช่น เป็นพนักงานขายแอบเอาสินค้าตัวเองมาขายแข่ง หรือ เช่น นักบัญชีที่รับจ๊อบส่วนตัวจนไม่มีเวลาทำงานบัญชีในหน้าที่ให้หลวง

๗. **ทำงานหลังออกจากตำแหน่ง** (post- employment) นั่นคือ การไปทำงานให้ผู้อื่นหลังออกจากงานเดิม โดยใช้ความรู้หรืออิทธิพลจากที่เดิมมาชิงงาน หรือเอาประโยชน์โดยไม่เป็นธรรม เช่น เอาความรู้ในนโยบายและแผนของธนาคารประเทศไทยไปช่วยธนาคารเอกชนหลังเกษียณ

จริยธรรมไม่ใช่กฎหมาย

ข้อเขียนตอนต้น เป็นการมองเรื่องผลประโยชน์ขัดแย้ง โดยอิงแนวคิดของนักวิชาการด้านจริยธรรมที่เป็นผู้อำนวยการศูนย์จริยธรรมประยุกต์ของมหาวิทยาลัย British Columbia และก็เป็นเหมือนข้อจริยธรรมต่างๆ ไป บางข้อที่ถูกบัญญัติเป็นข้อกฎหมายก็มีผลห้ามตามกฎหมาย เช่น เรื่องสินบน บางข้อก็เป็นเรื่องของระเบียบวินัยในที่ทำงาน เช่น การเอารถหลวงไปแวะรับลูกที่โรงเรียน บางเรื่องก็เป็นเรื่องที่ต้องสำนึกตัวเองว่าควรหรือไม่ควร เช่น การขอให้การโรงไปช่วยงานบ้านในวันหยุด

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

องค์ประกอบของ Conflict of Interests

Conflict of Interests ในกลุ่มข้าราชการและพนักงานของหน่วยงานภาครัฐ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

๑) อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานว่ามีอำนาจหน้าที่อะไรบ้าง
 ๒) มีการดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องผลประโยชน์
 ๓) บทบาทของข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งต้องพิจารณาว่าบทบาทและหน้าที่ในเรื่องส่วนตัวว่าเกี่ยวข้องกับอะไร ยกตัวอย่าง เช่น คนหนึ่งเป็นข้าราชการมีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง แต่ในขณะเดียวกันไปเป็นเจ้าของบริษัทที่ทำงานกับทางราชการ อันนี้คือความขัดแย้งในเชิงบทบาทที่นำไปสู่ Conflict of Interests

๔) มีเรื่องของผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับอีกฝ่ายหนึ่งที่มีประโยชน์ ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากการที่ไปนั่งอยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจ

๕) มีคู่กรณี (party) มีข้อขัดแย้ง (conflicting issues) และผู้ใกล้ชิด ผู้แก้ไขเยียวยา

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑
 หมวด ๖ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

มาตรา ๑๒๖ นอกจากเจ้าพนักงานของรัฐที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ห้ามมิให้กรรมการผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าพนักงานของรัฐที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด ดำเนินกิจการดังต่อไปนี้

(๑) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแลควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี

(๒) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(๓) รับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

(๔) เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้ง ต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ของรัฐผู้นั้น

ให้นำความในวรรคหนึ่ง มาใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าพนักงานของรัฐตามวรรคหนึ่งด้วยโดยให้ถือว่าการ ดำเนินกิจการของคู่สมรสเป็นการดำเนินกิจการของเจ้าพนักงานของรัฐ เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสนั้นดำเนินการอยู่ ก่อนที่เจ้าพนักงานของรัฐจะเข้าดำรงตำแหน่งคู่สมรสตามวรรคสองให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยา โดยมีได้จดทะเบียนสมรสด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

เจ้าพนักงานของรัฐที่มีลักษณะตาม (๒) หรือ (๓) ต้องดำเนินการไม่ให้มีลักษณะดังกล่าวภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง

มาตรา ๑๒๗ ห้ามมิให้กรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงและผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ดำเนินการใดตามมาตรา ๑๒๖ (๔)ภายในสองปีนับแต่วันที่ พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๒๘ ห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ จากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวน ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดานหรือญาติ ที่ให้ตามประเพณีหรือตามธรรมจรรยาตามฐานานุรูป

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็น เจ้าพนักงานของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒๙ การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติในหมวดนี้ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิด ต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

๒. ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

๒.๑ ค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีดังนี้

๑. การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
๒. การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
๓. การยึดถือประโยชน์ของประเทศเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
๔. การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
๕. การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
๖. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
๗. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
๘. การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๙. การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

๒.๒ ข้อ ๕ ให้ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่ และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยอย่างน้อยต้องวางตน ดังนี้

(๑) ไม่นำความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ตนมีต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะป็นญาติพี่น้อง พรรคพวกเพื่อนฝูง หรือผู้มีบุญคุณส่วนตัว มาประกอบการใช้ดุลพินิจให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลนั้น หรือปฏิบัติต่อบุคคลนั้นต่างจากบุคคลอื่นเพราะชอบหรือชัง

(๒) ไม่ใช่เวลาราชการ เงิน ทรัพย์สิน บุคลากร บริการ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกของทางราชการไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย

(๓) ไม่กระทำการใด หรือดำรงตำแหน่ง หรือปฏิบัติการใดในฐานะส่วนตัว ซึ่งก่อให้เกิดความเคลือบแคลงหรือสงสัยว่าจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน้าที่ในกรณีมีความเคลือบแคลงหรือสงสัย ให้ข้าราชการผู้นั้นยุติการกระทำดังกล่าวไว้ก่อนแล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาหัวหน้าส่วนราชการ และคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณา เมื่อคณะกรรมการจริยธรรมวินิจฉัยเป็นประการใดแล้วจึงปฏิบัติตามนั้น

(๔) ในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบในหน่วยงานโดยตรงหรือหน้าที่อื่นในราชการรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานของรัฐ ข้าราชการต้องยึดถือประโยชน์ของทางราชการเป็นหลัก ในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ของทางราชการ หรือประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนตนหรือส่วนกลุ่ม อันจำเป็นต้องวินิจฉัยหรือชี้ขาด ต้องยึดประโยชน์ของทางราชการและประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

๒.๓ ข้อ ๖ ให้ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงประโยชน์ที่มีชอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม โดยอย่างน้อยต้องวางตน ดังนี้

(๑) ไม่เรียกรับหรือยอมจะรับ หรือยอมให้ผู้อื่นเรียกรับ หรือยอมจะรับซึ่งของขวัญแทนตน หรือญาติของตน ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังดำรงตำแหน่ง หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ก็ตาม เว้นแต่เป็นการให้โดยธรรมจรรยา หรือเป็นการให้ตามประเพณีหรือให้แก่บุคคลทั่วไป

(๒) ไม่ใช่ตำแหน่ง หรือกระทำการที่เป็นคุณ หรือเป็นโทษแก่บุคคลใด เพราะมีอคติ

(๓) ไม่เสนอ หรืออนุมัติโครงการ การดำเนินการหรือการทำนิติกรรมหรือสัญญาซึ่งตนเองหรือบุคคลอื่น จะได้ประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือประมวลจริยธรรมนี้

แนวทางในการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้มีประกาศ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ดังนี้

๑) เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. ๒๕๖๑

๒) เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑

๓) เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๑๐๒ (๙) พ.ศ. ๒๕๖๑

๔) เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๑๐๓ พ.ศ. ๒๕๖๑

ทั้งนี้ มีผลบังคับเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ ซึ่งกำหนดการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ภายใน ๖๐ วัน (ตั้งแต่วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๒) เมื่อเข้ารับตำแหน่ง และเมื่อพ้นจากตำแหน่ง และทุกสามปีตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ตำแหน่งที่ต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนี้

- (๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัด คือ นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (๒) เทศบาลนคร คือ นายกเทศมนตรี
- (๓) เทศบาลตำบล คือ นายกเทศมนตรี
- (๔) องค์การบริหารส่วนตำบล คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้

- (๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้แก่ นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด รองนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ปรึกษานายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด เลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (๒) เทศบาลนคร ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาล
- (๓) เทศบาลตำบล ได้แก่ นายกเทศมนตรี และรองนายกเทศมนตรี
- (๔) องค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล และรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล

เจ้าพนักงานของรัฐ กรรมการ และผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ที่	ตำแหน่ง	สังกัด
๑	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัด	ศาลยุติธรรม
๒	อัยการจังหวัด	สำนักงานอัยการสูงสุด
๓	อัยการจังหวัดคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัด	
๔	อัยการจังหวัดคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย และการบังคับคดีจังหวัด	
๕	ผู้ว่าราชการจังหวัด	
๖	ท้องถิ่นจังหวัด	กระทรวงมหาดไทย
๗	โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	
๘	เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด	
๙	เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสกลนคร สาขา	
๑๐	ผู้อำนวยการสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัด	สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
๑๑	ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๑๒	ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัด	กรมราชทัณฑ์
๑๓	สรรพากรพื้นที่จังหวัด	กรมสรรพากร
๑๔	สรรพสามิตพื้นที่จังหวัด	กรมสรรพสามิต
๑๕	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

๑๖	อธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	ของรัฐและในกำกับของรัฐ
๑๗	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ	
๑๘	นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏ	นายกสภาและกรรมการสภา มหาวิทยาลัยราชภัฏตามกฎหมาย ว่าด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏ
๑๙	กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏ	
๒๐	ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด (นักบริหารงานท้องถิ่น ระดับสูง)	องค์การบริหารส่วนจังหวัด
๒๑	ผู้อำนวยการสำนักช่าง (นักบริหารงานช่าง ระดับสูง)	
๒๒	ปลัดเทศบาล (นักบริหารงานท้องถิ่น ระดับสูง)	เทศบาลนคร
๒๓	ผู้อำนวยการสำนักช่าง (นักบริหารงานช่าง ระดับสูง)	
๒๔	ปลัดเทศบาล (นักบริหารงานท้องถิ่น ระดับสูง)	เทศบาลตำบล
๒๕	ผู้อำนวยการสำนักช่าง (นักบริหารงานช่าง ระดับสูง)	

มาตรการ / แนวทางปฏิบัติ ของจังหวัดสกลนคร

มาตรการระยะเร่งด่วน / ระยะสั้นที่จะลดปัญหา Conflict of Interests คือ

๑. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร
๒. สร้างความชัดเจนและลดการใช้ดุลยพินิจ
๓. ดูแลควบคุมขนาดประโยชน์ ยิ่งประโยชน์มากยิ่งขึ้นยิ่งเข้ายวนและจงใจให้คนเข้าไปแสวงประโยชน์ ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมให้มีการแข่งขัน ซึ่งจะนำไปสู่การลดการผูกขาดและลดการแสวงหาประโยชน์ ลดความซับซ้อนของระบบช่วยลดขั้นตอน และลดการแทรกแซงจากกลุ่มผลประโยชน์

มาตรการระยะยาว

๑. การสร้างจิตสำนึก ค่านิยม “อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

อยู่สกล หมายถึง ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสกลนคร ทั้งโดย การเกิดและที่อาศัยอยู่อันมีความหลากหลายทางเชื้อสาย เผ่าพันธุ์ มีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อศรัทธา ในทุกศาสนา รวมทั้งข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่มาจากภูมิลำเนาอื่นๆ ที่เข้ามาปฏิบัติงานและหรือมาประกอบ สัมมาอาชีพอยู่ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร

รักสกล หมายถึง ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสกลนคร ทั้งโดย การเกิดและที่อาศัยอยู่อันมีความหลากหลายทางเชื้อสาย เผ่าพันธุ์ มีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อศรัทธา ในทุกศาสนา รวมทั้งข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่มาจากภูมิลำเนาอื่นๆ ที่เข้ามาปฏิบัติงานและหรือมาประกอบ สัมมาอาชีพอยู่ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ต่างมีหัวใจและจิตวิญญาณของความรักความผูกพันกับจังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นเมืองที่น่าอยู่ด้วยภูมิอากาศ ธรรมชาติ รักและศรัทธาในคุณธรรมทางศาสนา มีจิตสำนึกหวงแหนความเป็น สกลนคร

ทำเพื่อสกลนคร หมายถึง ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสกลนคร ทั้งโดย การเกิดและที่อาศัยอยู่อันมีความหลากหลายทางเชื้อสาย เผ่าพันธุ์ มีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อศรัทธา ในทุกศาสนา รวมทั้งข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่มาจากภูมิลำเนาอื่นๆ ที่เข้ามาปฏิบัติงานและหรือมาประกอบ สัมมาอาชีพอยู่ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร จึงต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมในการประพฤติปฏิบัติตน และปฏิบัติงาน โดยยึดมั่นถือมั่นในความถูกต้อง ดีงาม และกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

๒. การกำหนดให้มีบุคคลภายนอกหลาย ๆ ฝ่าย เป็นกรรมการคอยสอดส่องดูแล โดยเฉพาะหน่วยจัดซื้อจัดจ้าง ต้องตรวจสอบให้โปร่งใสโดยตัวแทนจากหลาย ๆ ฝ่าย ซึ่งเป็นมาตรการที่ป้องกันการกระทำที่แสวงประโยชน์ได้ในระดับหนึ่ง ที่สำคัญต้องมีการตรวจสอบ มีการถ่วงดุลซึ่งกันและกัน

๓. อบรมสั่งสอนตั้งแต่เด็ก มีกระบวนการสร้างสรรค์ความรู้ การปรับฐานความคิดทุกช่วงวัยตั้งแต่ปฐมวัยให้สามารถแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการกล่อมเกลாதองสังคมเพื่อต้าน

*****

“เปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนพฤติกรรม สำนึกสาธารณะ เริ่มที่ตัวเรา”

☆ สื่อประชาสัมพันธ์ด้านคอร์รัปชัน

มาเล่นกันเถอะ
Let's play game!

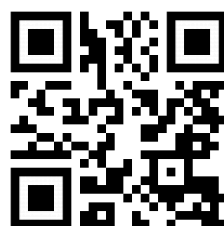
ขอเชิญน้อง ๆ ร่วมสนุก ค้นหาคำศัพท์ ด้านการต่อต้านการทุจริต ทั้ง 10 คำ ว่าซ่อนอยู่ตรงไหนในตารางตัวอักษร ซึ่งในตารางนี้ จะมีคำศัพท์ซ่อนอยู่ ทั้งแนวตั้ง แนวนอน และแนวทแยง ถ้าพร้อมแล้ว เรามาเล่นกันเถอะ

คำศัพท์	คำอ่าน	คำแปล
ABUSE OF POWER	อะบิวซ์ ออฟ พาว เออะ	การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ
BRIBERY	ไบร บะรี	การให้สินบน
CONTRAVENTION	คอนทระเวน' ชัน	การกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย
DISCRETION	ดิสเครช' ชัน	ดุลยพินิจ
EMBEZZLEMENT	เอมเบซ' เชิลเมินท	การยักยอกทรัพย์สิน
FRAUD	ฟรอต	การฉ้อฉล
INVESTIGATION	อินเวสทะเก' ชัน	การสืบสวน
MALPRACTICE	แมลพแรค' ทิส	การประพฤติผิดต่อหน้าที่
PERJURY	เพอร์' จะรี	การให้พยานหลักฐานอันเป็นเท็จ
TRANSPARENCY	แทรนซแพร์' เรนซี	ความโปร่งใส

T	R	A	B	N	S	P	A	R	E	N	T	Y	K	I
E	M	B	E	Z	Z	L	E	M	E	N	T	J	N	N
P	A	U	R	T	R	D	A	Q	F	D	B	O	D	V
Y	L	S	B	I	H	S	P	R	E	J	I	L	K	E
D	P	E	E	D	I	S	C	R	E	T	I	O	N	S
F	R	O	Y	M	Y	W	R	J	N	Z	O	Y	H	T
S	A	F	Z	A	R	Q	Q	E	O	W	T	U	G	I
N	C	P	G	N	U	A	V	P	N	Q	A	J	F	G
V	T	O	P	F	J	A	B	U	S	S	D	I	G	A
X	I	W	I	B	R	I	B	E	R	Y	I	E	U	T
G	C	E	P	T	E	A	P	B	K	D	M	P	R	I
I	E	R	N	V	P	L	U	V	C	A	R	S	O	
P	U	O	R	D	G	K	O	D	I	S	T	I	O	N
M	C	Y	T	R	A	N	S	P	A	R	E	N	C	Y
B	O	N	A	B	U	S	S	O	F	P	I	E	R	W

☆ สื่อประชาสัมพันธ์ด้านคอร์รัปชัน

รู้ทันกันโกง ตอน ผลประโยชน์ทับซ้อน ภัยเงียบทำร้ายชาติ

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๑๐๒ (๙) พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๓ พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๖๑). คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. กรุงเทพฯ.